

Kolozsvár, 2016. augusztus 18., csütörtök - **Hétszáz éve, 1316. augusztus 19-én kapott I. Károly királytól városi kiváltságokat Kolozsvár.**

A város születésének a körülményeiről és a kiváltságlevél tartalmáról a Kolozsvári Magyar Napok keretében tartott előadást csütörtökön Lupescu Radu történész, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem docense.

Lupescu Radu elmondta: Kolozsvár kialakulásában fontos szerepe volt annak a királyi földvárnak, amelyet a - ma Kolozsvárhoz tartozó - Kolozsmonostoron valószínűleg Szent István uralkodása idején építettek. A vár első írásos említése 1213-ból maradt fenn, de régebbi eredetre utal, hogy I. András és Salamon király korából találtak a területén pénzérméket. E sáncvár területén a 11. század második felében I. Béla, vagy Szent László király hozott létre bencés apátságot. A kolozsmonostori apát a 13. század elején püspöki süveg használatára is jogot kapott, ami hatalmi konfliktust idézett elő közte és az erdélyi püspökök között. Így az apátságot két alkalommal is a gyulafehérvári püspök ostromolta meg.

A kolozsmonostori vár és apátság közelében váralja-településként alakult ki Kolozsvár az egykori Napoca római kori település helyén. A történész valószínűsítette, hogy a 11-12. században még kilátszottak a földből a római kori épületek maradványai, és a kolozsvári "várnépek" ezeket használták fel alapként a későbbi építkezésekhez.

Mind a kolozsmonostori várat és apátságot, mind a váralja-települést azonban szinte teljesen elpusztította az 1241-42-es tatárjárás. Lupescu Radu szerint V. István ifjabb király - aki IV. Béla fiaként uralkodott Magyarország keleti részein - nevéhez kötődik a város Árpád-kori megerősítése. Uralkodása idejéből azonban ellentmondásos források maradtak fenn. Egyes források arról szólnak, hogy a király újraalapította a települést, és kiváltságokat biztosított számára, mások viszont arról, hogy odaajándékozta az erdélyi püspöknek.

Lupescu Radu szerint feloldja az ellentmondást az a feltételezés, hogy a királyi kiváltságok a település mai központjára vonatkoztak, a püspöki tulajdonú jobbágytelepülés pedig ettől keletre lehetett.

A történész szerint Kolozsvár plébánosa és bírója járt közben a Temesváron székelő Károly királynál a városi kiváltságokért. Az 1316. augusztus 19-én kiállított kiváltságlevélben utalás van arra, hogy a kolozsváriak véráldozatot is hoztak Károly király hatalmának a megszilárdítása érdekében.

A kiváltságlevélben a király átengedte használatra kolozsvári birtokait a város lakóinak, rendelkezett arról, hogy a kolozsváriaknak vagyonuktól és státusuktól függően mennyi adót kellett fizetniük. A dokumentum értelmében a városnak hatvan háznép után kellett egy katonát kiállítania a király seregébe, bírót és papot a városlakók maguk választhattak, és a kolozsvári kereskedőknek Erdély területén nem kellett vámot fizetniük.

Lupescu Radu elmondta: a kiváltságlevelet a 14. század első felében többször is frissítették, de valamennyi változatban hivatkoztak a Károly király által biztosított alapkiváltságokra, amelyeket általában be is másoltak az újabb változatok szövegébe. Az 1336-os, pergamenre írt kiváltságlevél az első, amelyik megmaradt, és amelynek másolata megtekinthető a kolozsvári történeti múzeumban.

A történész szerint a hétszáz évvel ezelőtt biztosított kiváltságok évszázadokra meghatározták a város fejlődését. Ezek biztosították a szászok kolozsvári megtelepedésének a feltételeit. Lupescu Radu úgy vélte, a városnak azáltal alakult ki szász és magyar jellege, hogy a püspöki birtok magyar jobbágyai tartozásaikat kifizetve szabad emberré váltak, és beköltöztek a városba.

A Kolozsvári Magyar Napok keretében csütörtökön több rendezvényt is tartanak a várossá nyilvánítás 700. évfordulója tiszteletére.